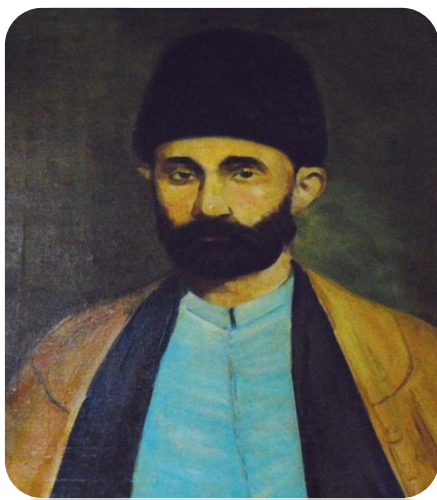

Sumqayıt şəhər Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana sistemi

S. Vurğun adına Mərkəzi Kitabxana

Böyük satirik şair

S.Əzim Şirvani- 180

Metodik vəsait

SUMQAYIT

2015-ci il

Sizlərə sərbəsər səlamım var,
Olmasam da özüm kəlamım var.
Oxuyun şeirimi, qılın yadım,
Şad olsun bu ruhi-naşadım.

Həyatı və yaradıcılığı

Şair və müəllim Seyid Əzim Seyid Məhəmməd oğlu Şirvani 1835-ci il iyulun 10-da Şamaxıda anadan olmuş, 7 yaşından anası Səkinə xanımın himayəsində qalmışdır. Dağıstanın Yaqsay kəndində yaşayan ana babası Molla Hüseyn onu yanına aparmış və şair yeniyetməlik dövrünü babasının himayəsində keçirmişdir. İbtidai təhsilini orada alan Şirvani bir neçə Dağıstan ləhcəsi də öyrənmişdir. Babasının təsiri ilə dini elmlərə maraq göstərən şair 1853-cü ildə Şamaxıya qayıtmışdır. Biliyini artırmaq üçün bir müddət Bağdadda və Şamda yaşamışdır. 1856-cı ildə ali ruhani təhsili almaq həvəsi 21 yaşlı gənc Seyid Əzimi İraqa, əvvəl Nəcəf və Bağdada, sonra isə Suriyanın Şam şəhərinə aparır. Gənc şair İraqda oxuyarkən dünyəvi elmlərə də böyük maraq göstərir və 1857-ci ildə yenidən Məkkə, Mədinə, Misir və Suriyanı ziyarət edib vətənə qayıdan Seyid ruhani olmaq fikrindən əl çəkib məktəbdarlıqla məşğul olur. «Əkinçi» qəzetinin nəşrini sevinclə qarşılayan şair şeirlərinin bir qismini bu qəzetdə çap etdirmişdir. «Əkinçi» bağlandıqdan sonra «Ziya», «Ziyayi-Qafqaziyyə» qəzetləri ilə əməkdaşlıq etmişdir.

1877-ci ildə Seyid Əzim Şamaxı məktəbinə Azərbaycan dili və şəriət müəllimi düzəlmiş, qısa fasilə ilə ömrünün sonuna qədər orada işləmişdir. 1879-cu ildə «siyasi cəhətdən şübhəli müəllim» kimi işdən çıxarılmış, Tiflisə şikayət etdikdən sonra yenidən öz vəzifəsinə qaytarılmışdır. Təsadüfi deyil ki, Azərbaycanın görkəmli şairi Mirzə Ələkbər Sabir, məşhur yazıçı və pedaqoq Sultan Məcid Qənizadə və bir sıra başqa yazıçılar məhz onun məktəbində oxumuşlar. 1878-ci ildə Şamaxı ruhani məktəbində işləyərkən «Rəbiül-əffal» (Uşaqların baharı) dərsliyini tamamlayır. 1887-ci ildə maarif sahəsindəki xidmətlərinə görə «Za userdiye» medalı ilə təltif olunmuşdur. Maddi ehtiyac içində yaşayan şair bu medalı almaq üçün 7 manat 50 qəpiyi tapa bilmədiyindən yalnız ölümünə 10 gün qalmış 1888-ci ilin may ayında almışdır.

Seyid Əzim Şirvaninin ictimai mahiyyət daşıyan satiraları onun ümumi yaradıcılığında müstəsna mövqe tutur. Onu öz dövrünün böyük realist şairi kimi tanıdan "Yerdəkilərin göyə şikayət etmələri", "Dəli şeytan", "Məkri-zənan", "Bəlx qazisi və xarrat", "Müctəhidin təhsildən qayıtması", "Elmsiz alim", "Alim oğul ilə avam ata" və s. satiralarıdır.

Öz zəngin yaradıcılığı ilə Azərbaycan ədəbiyyatı tarixinə qızıl səhifələr yazan Seyid Əzim Şirvani 1888-ci il iyunun 1-də Şamaxıda vəfat etmiş və öz vəsiyyətinə görə Şaxəndan qəbirsanlıqında dəfn edilmişdir.

Zəngin ədəbi yaradıcılığa malik olan Seyid Əzim Şirvaninin bədii irsi biri azərbaycanca, digəri isə farsca iki böyük külliyyatdan ibarətdir. Azərbaycanca bədii irsinin əsasını qəzəl janrı təşkil edir. Şairin əsərləri içərisində müxtəlif Şərq mənbələrindən etdiyi tərcümələr, Sədi, Hafiz və Məhəmməd Füzuli şeirlərinə yazdığı nəzirelər də vardır. Lakin bunlar şairin zəngin bədii irsi içərisində az yer tutur. Seyid Əzim Şirvani yaradıcılığının çox hissəsi lirik janrda yazılmış orijinal əsərlərdən ibarətdir ki, bunların da çoxu qəzəllərdir. Şairin qəzəllərində həyat sevgisi, nikbin əhval-ruhiyyə, dini etiqad xüsusi yer tutur. Onun aşiqanə qəzəlləri daha çoxdur. Müəllifin şeirə hərarət və can verən dərin lirikasını məhz bu qəzəllərdə görmək olur.

Gecə gördüm səni, ey afəti dövran, yuxuda,

Ki, elərdin mənə yüz lütfi-firavan yuxuda.

Seyid Əzim Şirvani yaradıcılığının ikinci mərhələsi onun maarifçi və tənqidi-satirik şeirlərlə başlayır ki, artıq bu zamandan etibarən onun yaradıcılığında realizm üstünlük təşkil edir. Onun realist şeir yaradıcılığı sahəsinə keçməsinə "Əkinçi" qəzetinin mühüm rolu olmuşdur. Çünki,

məhz "Əkinçi"nin təsirilə şair günün bir çox zəruri məsələləri ilə maraqlanır və yaradıcılığında yeni mövzulara keçir, müasir həyatın tələblərinə uyğun şeirlər yazır, Azərbaycanın ilk mətbu orqanında nəşr etdirir. Maarifçi şair üçün "Əkinçi" xalqa müraciət yeri idi. O, xalqı qəflət və cəhalet yuxusundan oyanmağa çağırır, Həsən bəy Zərdabinin xeyirxah, maarifçi təşəbbüslərini alqışlayır, onu bilikli bir müəllim və xeyirxah bir insan kimi qiymətləndirirdi. O, "Əkinçi"də çap etdirdiyi şeirlərlə müasirlərini bu qəzeti oxumağa, ona kömək etməyə çağırırdı:

Bəs "Əkinçi" cəlalımızdır bizim,
Nasehi xoşməqalımızdır bizim.
Səy edək, ey guruhi-niksifat,
Etməsin ta bizim "Əkinçi" vəfat.

Şairin əsərləri içərisində öyüd, təmsil və didaktik mahiyyət daşıyan mənzum hekayələr vardır ki, bunların da müəyyən bir hissəsi öz ideyaları etibarilə onun maarifçi şeirləri ilə birləşir. Doğruçuluq, mərdlik, dostluq, yoldaşlıqda mətanət, çalışqanlıq, əzilənlərə kömək, insanlarla yaxşı rəftar və s. gözəl və nəcib sifətlərin tərbiyələndirilməsi həmin öyüdlərin əsas məzmununu təşkil edir.

Seyid Əzim Şirvaninin ictimai mahiyyət daşıyan satıraları onun ümumi yaradıcılığında müstəsna mövqe tutur. Onu öz dövrünün böyük realist şairi kimi tanıdan "Yerdəkilərin göyə şikayət etmələri", "Dəli şeytan", "Məkri-zənan", "Bəlx qazisi və xarrat", "Müctəhidin təhsildən qayıtması", "Elmsiz alim", "Alim oğul ilə avam ata" və s. satıralarıdır.

S.Ə. Şirvaninin həyatının xronologiyası:

- ❖ **1835-ci il iyunun 10-da** – anadan olub
- ❖ **1854-cü ildə** - Ceyran xanım adlı qızla evlənmişdir
- ❖ **1856-cı ildə** - S. Əzimin oğlu Cəfər anadan olmuşdur
- ❖ **1875-ci ildə** - "Təzkirə" ni tərtib etmişdir.
- ❖ **1876-cı ildə 11 iyulda** - "Əkinçi" də "Oğluma" şeiri çıxmışdır
- ❖ **1877-1878-ci il** dər ilindən başlayaraq S. Əzim ömrünün son illərini Şamaxı şəhər məktəbində müəllimliklə keçirmişdir.
- ❖ **1877-ci ildə** - Şamaxı ruhani məclisinin nəzdində olan məktəbdən azad edilmiş
- ❖ **1877-ci ildə** - Şamaxı şəhər məktəbinə müəllim təyin olunmuşdur
- ❖ **1878-ci ildə** - "Məcmuə", "Məcmuəyi-aşari-hacı Seyid Əzim Şirvani", "Tacül-kütüb" və "Şəriət" kimi adlarda hazırladığı dərsləri yazıb qurtarır.
- ❖ **1888-i il 20 may** - 53 yaşında vəfat etmiş və Şamaxıda "Şahxəndan" qəbiristanlığında dəfn olunmuşdur

Əsərləri

Seyid Əzim Şirvani.

1-ci cild:

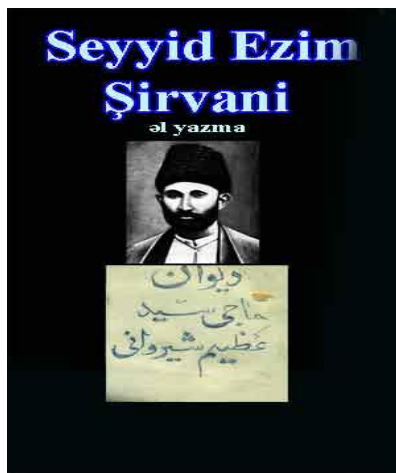
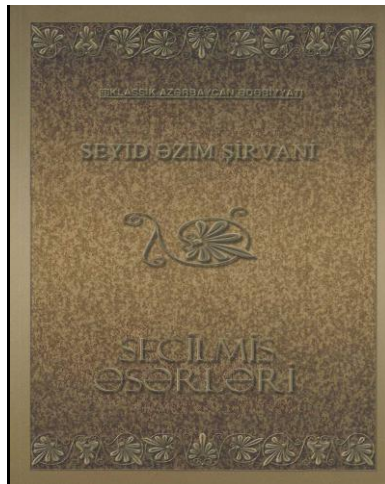
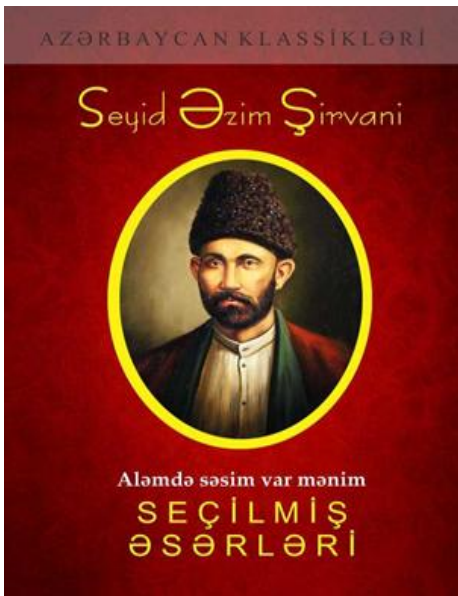
- *Qəzəllər*
- *Rübailər*
- *Qoşabeytlər*
- *Təkbeytlər*
- *Qitələr*
- *Tərkibbədlər*
- *Müxəmməslər*
- *Müsəddəs*
- *Müstəzadlar*

2-ci cild:

- *Satiralar*
- *Məktublər*
- *Müxtəlif şeirlər*

3-cü cild:

- *Rəbiül-ətfal*
- *Satirik əsərləri*

SEYİD ƏZİM ŞİRVANI
(1835-1888)

Yar kəlləni âşura günü yar, öküz oğlu,
Zəncir ilə idrakımı da sar, öküz oğlu.
Hər millət əgər elm ilə uğraşsa da, sən get,
“Şaxsey” bağırib böyləcə çək car öküz oğlu.

Qoy molla cebin dolduraraq rövzə bağırsın,
Döy kəllənə sən ağılada zar-zar öküz oğlu.
Sındır qələmi, yax kitabı, ağılı susdur,
Çün böylə buyurmuşdur imamlar öküz oğlu.

Daim Ömərə lənət oxursun gecə-gündüz,
İslam kitabında beləmi var öküz oğlu?
Quranı açıb bir kərə əsla oxumazsan,
Bax gör necə qırmışdıda əfsər öküz oğlu!

Ol başla düşünmək gərəkirkən nədən öylə,
Qan içrə batıb gör necə barbar öküz oğlu.
Şah İsmayla min kərə lənət ola çüncü,
Həm dinimizi eylədidə xar öküz oğlu.

Ol zəti qırıq İsmayılın bidətidir bu,
Olsun Səfəvilər soyuna ar öküz oğlu

Seyid Əzimin çoxcəhətli fəaliyyəti

- Klassik şairlərin əsərlərini toplayıb xalq içərisində yaymağa çalışmışdır
- “Təzkirə” tərtib etmişdir. Təzkirədə 270-dən çox şairin əsərlərindən nümunələr, onlar haqqında bibliografik məlumat verilmişdir.
- Maarifpərvər şair Şamaxı qəzasında məktəblər açılması ilə əlaqədar göstərilən təşəbbüsləri alqışlayır və bu barədə oxuculara sevinclə məlumat verirdi.
- Seyid Əzimin alim, tarixçi, etnoqraf kimi fəaliyyət göstərmişdir. Abidələri işıqlandıran qiymətli əsərlərdən biri “Tarixi-Şirvanname” kitabına toplamışdır.
- Ömrünün 18 ilini məktəbdarlığa bağlayan şair elmin bir çırağ olub qaranlıq beyinləri işıqlandıracağını bilirdi. Hələ məktəb yaratmazdan əvvəl Şamaxı mühitində tədrisin köhnə qayda-qanunlarla, mollaxana üsulu ilə keçirilməsini tənqid edərək yazırdı:

Hər vilayətdə var beş-on məktəb,
Edirik kəsb onda elmü ədəb.
Məktəbin fərşi altı köhnə həsir,
Neçə əfəli-müflis onda əsir.

Şairin təsvirindən məktəbdəki dərs prosesinin hansı vəziyyətdə olması oxucuya tam aydın olur. Var gücü ilə yeni tipli məktəb yaratmaq üçün çalışan şair çox keçmir ki, Şamaxıda yeni üsullu məktəb açır. Onun bu məktəbində 36 şagird təhsil alırdı. Maddi ehtiyac içində yaşayan şair bu məktəbdən heç bir gəlir əldə etmirdi. Tədris prosesində müəllim şairin məktəb açandan sonra Şamaxı qaraguruhçular mühitində ona edilən təzyiq və hücumlardan danışmalı, eyni zamanda bütün bu halların şairi qorxutmadığını, əksinə, onun öz işini daha da inkişaf etdirməyə çalışmasını xüsusi qeyd etməlidir. S.Əzim tərbiyə işinin kəmsavad, köhnəpərəst, dünyagörüşü kasad olan müəllimlərin əlinə verilməsini istəmirdi. Belə adamların müəllimlik kimi şərəfli bir ada zərər gətirəcəyini deyirdi. Şair öz dövründə olan məktəb və dərslərlərin vəziyyəti haqqında şeirlərinin birində belə yazırdı:

Əvvəla, bizdə yox o məktəblər
Ki, verə kəsbi-elmi xalqa səmər,
Nə o günə kitablar əlan

Ki ola öz lisanında bəyan.
Bizə hasil nə şey olur yoxdan,
Ki ibtidadır kitabımız çoxdan.

- Maarifpərvər şair gənc nəslin təlim-tərbiyəsi üçün yeni tipli dərsləklərin olmasını da böyük zərurət hesab edirdi. Açdığı məktəbində yeni tipli dərsləklərlə gənc nəslin təlim-tərbiyəsinə başlamaq üçün özü dərslək yaratmaq qərarına gəlir və buna tez bir zamanda nail olur. Şair ilk dərsliyini "Rəbiül-ətfar" ("Uşaqların baharı") 1878-ci ildə tamamlayır. Bu dərsləkdən sonra şairin şöhrəti daha da artır. Mürtəce qüvvələrin hücumu isə səngimək bilmirdi.

Kitabxanalarda təbliği

S. Ə. Şirvanin bütün əsərlərinin və onun haqqında nəşr olunmuş kitabların, eləcə də dövrü mətbuat materiallarının çoxsaylı oxuculara çatdırılması kitabxanalarda əyani və şifahi təbliğatin: kitab sərgiləri, kitabxana plakatları, stendlər, söhbətlər, oxucu konfransları, sual-cavablar, biblioqrafik xülasələr, məruzə və mühazirələr və s. formalarından məqsədəuyğun şəkildə istifadə etməklə mümkündür. Şairin həyatı və yaradıcılığını bir neçə hissəyə bölmək olar.

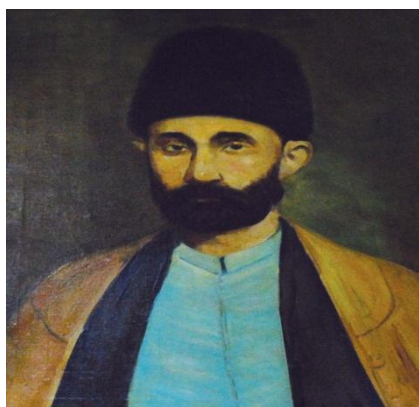
Həyatı – Uşaqlıq illəri – Təhsili – Pedaqoji fəaliyyəti ____

Satiraları__Məhəbbət şeirləri__Uşaqlar üçün

şeirlər____Publisistikası____Tərcümələri

Bu sxem əsasında da onun yaradıcılığını kitabxanalarda təbliğ etmək olar.

Təbliğat formalarından ən mühümünü kimi kitabxanalarda ilk növbədə S. Əzim Şirvani yaradıcılığını əhatə edən sərgi təşkil olunmalıdır. Sərgini "Milli şair", "Satirik şair", "Sadə və təbii qəzəllər şairi" başlıqlar altında təşkil etmək olar.

Bədii-qiraət müsabiqəsi - S.Ə. Şirvaninin şeirləri əsasında bədii-qiraət müsabiqəsi təşkil etmək olar. Müsabiqədə 10-30 yaş arası uşaq və gənclər iştirak edə bilər. Müsabiqə II turdan ibarət ola bilər. I tur seçim turu. II turda isə qalibləri

müəyyənləşdirmək. Bununla da S. Əzimin şeirlərini, yaradıcılığını oxuculara mənimsətməmiş olarıq.

Oxucu konfransı-- böyük marağa səbəb olan tədbir formalarından biridir. Belə tədbir formalarını təşkil etmək üçün kitabxanaçı əvvəlcədən ayrıca proqram təşkil etməlidir. Proqramda keçiriləcək tədbirin adını, giriş sözü və eləcə də çıxış edəcək başqa şəxslərin adı göstərilməlidir. Bütün bunlarla yanaşı tədbirin harada, nə vaxt keçiriləcəyi də qeyd edilməlidir. Tədbirə S. Əzim Şirvaninin yaradıcılığının tədqiqatçılarından dəvət etmək olar. Tədbirdən əvvəl elan və dəvətnamələr hazırlanmalıdır. **“Böyük satirik şair” adlı oxucu** konfransını aşağıdakı mövzular əsasında təşkil etmək olar. Aşağıdakı sual formalarından 4 və ya 5 sual ətrafında oxucu konfransını təşkil etmək olar.

- Həyat və yaradıcılığı
- Şairin tənqid hədəfləri
- Pedaqoji fəaliyyəti
- Ədəbi fəaliyyəti
- S.Əzim və Əkinçi
- H. Zərdabi ilə dostluğu
- M. F. Axundov və Seyid Əzim
- “Şirvani və məktəb”
- Şairin şifahi xalq ədəbiyyatına münasibəti
- Seyid Əzim movizənin əleyhdarı kimi
- Zakir və S. Ə. Şirvani satiralarının tənqid hədəfləri və onların oxşarlığı
- H. Zərdabi dostluğu ilə S. Əzimin həyatının ən mənalı səhifərindən birini təşkil edir.
- “Şairin dərslük tərtib etdiyi illər”

Dəyirmi masa – kitabxanalarda S. Əzimin təbliğatı ilə əlaqədar aşağıdakı mövzular ətrafında keçirmək olar.

- S. Əzimin çoxşaxəli yaradıcılığında tənqid hədəfləri
- Şairin ölümünün birbaşa yaradıcılığı ilə əlaqəsi haqqında
- S. Əzimin müəllimlik sənətindən azad olunması
- Tiflisdə bəraət qazanıb vəzifəsinə təyin olunması.

Uşaq kitabxanalarında

S. Ə. Şirvani uşaqqlar üçün də maraqlı yazıçı olub. Onun uşaq kitabxanalarında təbliği də önəmlidir. Uşaqqların marağına səbəb ola biləcək satiralalrı əsasında müxtəlif tədbir formalarından istifadə etmək olar. Uşaq kitabxanalarında ucadan oxu, səhərcik, viktorina, portret axşamı keçirərək S. Əzim yaradıcılığını təbliğ etmiş olarıq.

“Uşaqqların sevimlisi”, Kiçik hekayələr ustası”, “Mənzum hekayə, nağıl və təmsil ustası” və s. adlarda tədbirlər keçirmək olar.

Uşaqqların asanlıqla başa düşəcəyi bir dildə yazılmış “Səlimin hekayəsi”, “Səncan şahın yuxusu”, “Bağdad xəlifəsi və Bəhlul”, “Oğru və fəqir”, “Loğman və ezrail”hekayələri sadə süjet xəttinə və aydın üsluba malikdir.

Kitabxanalarda kitab müzakirələri də keçirmək olar. Məsələn: Uşaq kitabxanalarında “Səlimin hekayəsi”nin müzakirəsini keçirmək olar. “Səlimin hekayəsi” ndə müəllif yoxsul hind kəndlisi ilə qonşusu arasında baş verən bir hadisəni nəzmə çəkmişdir. Bir nəfər hindli qonşusundan tənbəki istəyir. Qonşu “cibinə əl salıb”, ona bir ovuc tənbəki verir. Hindli evində tənbəkinin içərisində düşmüş bir ədəd səfid manat” tapır və pulu öz sahibinə qaytarmağı qərara alır. Lakin bu zaman onun qəlbində bir-birinə zidd iki hissə baş qaldırır. Onlardan birincisi “xeyir sahibi”, ikincisi isə “şər sahibi” dir. Pulu qonşuya qaytarmaq barədə onlar kəndliyə bir-birinə zidd məsləhətlər verirlər:

Sahibi-xeyr etdi hökmi-qəvim,

Dedi ki, sahibinə qıl təslim.

Sahibi-şərr söylədi, ey yar,

Etmə təslim əhlinə zinhar.

... Aparıb ver şərəbə nuş eylə,

Məst olub, kef çəkib, xüruş eylə.

Hindli doğruluq, düzgünlük yolunu seçir və “qüvveyi- xeyr olub şərə qalib” gələrək pulu sahibinə qaytarır. Qonşu hindlinin bu sözündən fərəhlənib pulu ona bağışlayır. Müəllif “Səlimin hekayəsi” ndə ehtiyac içərisində yaşayan yoxsul kəndlilin mənəvi təmizliyini onun böyük dövləti, sərvəti kimi mənalandırmışdır. Şair hekayənin sonunda gənclərə üz tutaraq deyir ki, düzlük yolunu tut, çünki doğruya zaval yoxdur.

S. Əzimin kiçik həcmli mənsur hekayələri də var. Bu əsərlər uşaq və gənclərdə mərdlik, qorxmazlıq hissi aşılrayır.

S. Əzim uşaqların təlim tərbiyəsində başqa ədəbi növlərdə yazılmış əsərlərlə yanaşı təmsilə də böyük əhəmiyyət verirdi.

Məsələn S. Əzimin “**Ayı və siçan**” təmsilində müəllif ayı ilə siçanın arasında baş vermiş belə bir əhvalatı qələmə alır:

Yatmış bir ayı yuxudan oyanıb onu narahat edən siçanı tutur və cəzalandırmaq istəyir. Bu zaman siçan ayıya yalvarmağa başlayır və deyir ki, məni azad et, yeri düşər bu yaxşılığın əvəzini çıxaram. Siçanın bu sözüne istehza ilə gülən ayı onu buraxır. Bir gün siçan ayının tələyə düşüb “naləvü fəqan” etməsini eşidir. Siçan tələni dişi ilə kəsir və ayını fəlakətdən azad edir.

Dedi ayı ki, qalmadım qəmdə,

Yaxşılıq itməz imiş aləmdə.

“**Ayı və siçan**” təmsilindən alınan nəticə “yaxşılıq itməz” kimi məşhur atalar sözünü xatırladır. Bu cəhətdən “Asalan və iki öküz” adlı təmsil çox səciyyəvidir. Bu təmsillərin müzakirəsini kitabxanalarda keçirmək uşaqların tərbiyəsində yaxşılıq, xeyirxahlıq kimi hislər tərbiyə edir. Şairin uşaqlar üçün yazdığı bir-birindən maraqlı şeirləri əsasında gözəl bir səhnəcik təşkil etmək olar. Bu həm də S. Əzim şeirlərinin uşaqların yaddaşında qalmasına köməklik edər. Bu məqsədlə səhərcik təşkil etmək olar. Səhərcik kiçik yaşlı oxucular I-III sinif şagirdləri üçün təşkil olunmalıdır.

“S. Əzimi tanıyırmı?” adlı sual-cavab gecəsi uşaq kitabxanalarında maraqla qarşılanıla bilər. Tədbir keçirmək üçün S. Əzimin həyat və yaradıcılığını əhatə edən suallar tərtib olunmalıdır. Münsiflər heyəti tərkibi müəyyənləşməlidir. Suallar təxminən aşağıdakı kimi tərtib oluna bilər:

Sual –cavab gecəsi

Sual: S. Ə. Şirvani haqqında ilk məlumat kim tərəfindən verilib?

Cavab: A. Zaxarov

Sual: A. Zaxarov şair haqqında təəssüratlarını hansı məqaləsində çap etdirmişdir?

Cavab: “Qafqaz tatarları arasında xalq təhsili”adlı məqaləsində

Sual: Şairin ailə həyatı hansı şeirində daha qabarıq göstərilmişdir?

Cavab: “Şikayət” adlı şeirində

Sual: Şairin avtobioqrafik xarakteri daşıyan hansı şeiri var?

Cavab: Avtobioqrafik xarakter daşıyan “Bəyani-halinazim” şeiri

Sual: S.Ə. Şirvaninin şagirdlərindən kimlərin adını deyə bilərsiniz?

Cavab: M. Ə. Sabir, Soltan Məcid Qənizadə

Sual: S. Ə. Şirvani şeirlərində öz taleyini hansı dahi şairin taleyi ilə qarşılaşdırmışdır?

Cavab: Nizami ideyalar cəhətdən və həyatı etibarını ilə ona yaxın olduğuna işarə vurmuşdur.

Sual: Nizami əsərlərindən mütəəsir olub hansı mənzum hekayələri yazmışdır?

Cavab: “İsgəndər və qoca”, “İsgəndərin vəsiyyəti”, “Məcnunun gözü ilə bax”, “Məcnunun və leylinin iti” və s.

Sual: S. Ə. Ömür boyu hansı sənətkarın qəzəllərinə bənzətmə yazmış, ondan öyrənmiş?

Cavab: Füzuli

Sual: Şair hansı sələflərinin əsərlərinə nəzirələr yazmışdır?

Cavab: Nicat Şirvani, Q. B. Zakir, M. Füzuli

Sual: Satiralarında tənqid hədəfləri kim idi?

Cavab: Satiralarında zahid və vaizləri kütlələrin ən qatı düşməni adlandırmışdı

Sual: S. Əzimin dünya görüşünün inkişafına təsir edən hansı qəzet idi?

Cavab: Əkinçi

Sual: Ey əkinçi xırd edən kəslər,

verməsə cəngdən “əkinçi” xəbər- şair bu şeiri ilə nə demək istəyib?

Cavab: “Əkinçi” qəzetinə yardım üçün yazılmış şeiri ilə qəzetdən üz döndərənlərə müraciət edib.

Sual: “Əkinçi” qəzeti bağlandıqdan sonra öz şeirlərini hansı qəzetlərdə çap etmişdir?

Cavab: “Ziya”, az sonra “Ziyayi Qafqaziyyə”, “Kəşkül” qəzetlərində çap olunmuşdur.

Sual: “Ey şeyx Nizami, ey nizamı dağılan .

Ey Gəncədə izzu ehtişamı dağılan,

Olmuşmu səninlə mən kimi aləmdə,

Beyti, evi, məktəbi, kəlamı dağılan” – rübaisini şair nə zaman qələmə alır, rübaini qələmə almağa onu hadisə vadar edir?

Cavab: Tiflisə gedərkən yolu Gəncə şəhərinə düşən şair N. Gəncəvinin qəbrini ziyarət edir və Nizaminin qəbrini dağılmış gördükdə keçirdiyi izzətlər və Nizami sənətinə bəslədiyi hədsiz ehtiramı bu rübai ilə ifadə edir.

Sual: “Əkinçi”, “Ziya” və “Kəşkül” qəzetləri S. Əzimi necə adlandırmışdılar?

Cavab: Bu qəzetlər S. Əzimi “Şamaxı müxbiri” adlandırmışdılar

Bu suallar əsasında uşaq kitabxanaları ilə yanaşı digər kitabxanalarda da şairin yaradıcılığını təbliğ etmək məqsədilə sual cavab formasından istifadə etmək olar.

İstifadə olunmuş ədəbiyyatlar:

Kitablarda:

1. Bağırov Ə. S. Ə. Şirvani və məktəb. – Bakı: Maarif, 1986. – 168 s.
2. Əhmədov H. Azərbaycan məktəb və pedaqoji fikir tarixi: Dərs vəsaiti. – Bakı, 2001. – 320 s.
3. Xələfov A. Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi: Dərslik (H.1). – Bakı: Bakı Universiteti Nəşriyyatı, 2004. – 328 s.
4. Köçərli F. Azərbaycan ədəbiyyatı (C.2). – Bakı: Elm, 1985. – 460 s.
5. Qasımzadə F. XIX əsr Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi: Dərslik. – Bakı: Maarif, 1974. – 488 s.
6. Məmmədov A. Şamaxıda maarif və maarifçilik (XIX əsrin ortalarından mart 1918-ci ilə qədərki ədəbi mühit). – Bakı: Maarif, 1987. – 240 s.
7. Namazov Q. Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı: Dərslik. – Bakı: Maarif, 1984. – 332 s.
8. Şirvani S. Ə. İbrət güzgüsü. – Bakı: Gənclik, 1971. – 132 s.
9. Şirvani S. Ə. Təmsillər, mənzum hekayələr və öyüdlər. – Bakı: Gənclik, 1979. – 60 s.
10. Şirvani S. Ə. Əsərləri (3 c.-də. C.2). – Bakı: Azərb. EA Nəşriyyatı, 1969. – 652 s.
11. Hüseynov S. S. Ə. Şirvaninin yaradıcılıq yolu. – Bakı: Azərb. EA Nəşriyyatı, 1969